

Newsletter # 2 / July-October 2014

1. Wstęp koordynatora projektu

Drodzy Czytelnicy,

Zapraszamy do lektury drugiego biuletynu SEFIRA! Od ostatniego biuletynu, w styczniu 2014, osiągnęliśmy duże postępy na drodze do naszych celów. W szczególności stworzone zostały podstawy do badania pilotażowego, stanowiącego innowacyjne podejście do zrozumienia indywidualnych zachowań i wyborów przy wykorzystaniu dyskrecjonalnych modeli wyboru w analizie wyników eksperymentów.

Opublikowane kilka tygodni temu produkty 4.1 i 4.2 wymagały dodatkowych badań z uwagi na kompleksowy charakter zastosowania tych skomplikowanych modeli w badaniach behawioralnych. Jesteśmy przekonani, że ich zastosowanie otworzy nowe drogi badań i dyskusji również na temat akceptacji prowadzonej polityki jakości powietrza. Pierwsze rezultaty przedstawimy Czytelnikom w 2015 roku, gdy będziemy oceniać zgodność naszych produktów z istniejącymi modelami zintegrowanej oceny.

Jesteśmy w trakcie finalizowania przeglądu europejskich, krajowych i lokalnych polityk dotyczących jakości powietrza. Głównym źródłem informacji będą wywiady, grupy fokusowe i analiza dokumentów przeprowadzona pod kierownictwem naszego belgijskiego partnera w Mediolanie (Włochy), Warszawie, Antwerpii (Belgia) i Malmö (Szwecja). Kluczowa okazuje się konieczność podnoszenia świadomości, jak skomplikowane są wyzwania dotyczące ochrony środowiska, stojące przed nami. Mały krok w tym kierunku stanowi próba przygotowania Wspólnego słownika interdyscyplinarnego integrującego podejście do jakości powietrza z punktu widzenia wielu dyscyplin.

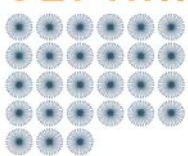
Niedawno powołany Zewnętrzny Komitet Doradczy wnosi do projektu cenną wiedzę André Zuber z Departamentu Środowiska Komisji Europejskiej oraz Marii Luisy Volty, inżynier specjalizującej się w modelowaniu jakości powietrza, mającej szerokie doświadczenie w zarządzaniu projektami europejskimi na Uniwersytecie Brescia i Luigi Pellizzoniego, socjologa środowiska na Uniwersytecie w Trieście oraz członka Komitetu Wykonawczego Europejskiego Stowarzyszenia Socjologicznego.

Niezależnie od opisu tych osiągnięć, zdecydowaliśmy się poświęcić każdy biuletyn jednemu tematowi. W bieżącym numerze omówimy pierwsze krajowe spotkanie z interesariuszami, które odbyło się w Antwerpii w dniu 2 października 2014 r. Było to pierwsze z serii spotkań, organizowanych przez partnerów projektu SEFIRA w ciągu najbliższych sześciu miesięcy w Mediolanie, Warszawie, Londynie i Malmö.

Mamy nadzieję że nasze wysiłki staną się pożywką dla nowego myślenia i działania na rzecz lepszej jakości powietrza.

Yuri Kazepov

www.sefira-project.eu

2. Antwerpia – stadium przypadku (Anneleen Kenis i Maarten Loopmans, K.U. Leuven)

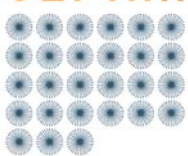
2.1. Drugie spotkanie plenarne i pierwsze spotkanie interesariuszy w Antwerpii (Belgia)

Od 1 do 3 października 2014 r. w Antwerpii (Belgia) odbyło się drugie spotkanie plenarne w ramach projektu SEFIRA. Towarzyszyło mu pierwsze krajowe spotkanie interesariuszy. Dzięki temu połączeniu krajowe spotkanie podniosło swoją rangę, ułatwiając wymianę poglądów na temat jakości powietrza między krajowymi, regionalnymi i lokalnymi interesariuszami, jak również stwarzając możliwość spotkania z ekspertami międzynarodowymi. Finałem spotkania był wieczorny otwarty wykład dotyczący związku natężenia komunikacji z jakością powietrza, połączony z krótkimi wystąpieniami ekspertów SEFIRA oraz z oficjalnym rozpoczęciem programu SEFIRA w Belgii (patrz ryc. 1). Wieczorny wykład był współorganizowany przez organizacje pozarządowe Straten-generaal i Ademloos jako jeden z serii wykładów Horta, największego publicznego forum służącego rozpowszechnianiu informacji na temat badań dotyczących jakości powietrza. Przy okazji tego już piętnastego wykładu, eksperci SEFIRY mieli okazję do wypowiedzi przed ponad 300-osobową publicznością zebraną w pięknej auli wykładowej Horta w Antwerpii, jak również w mediach regionalnych oraz portalach społecznościowych.

Spotkanie w Antwerpii, mieście wybranym jako jedno z czterech objętych badaniem (obok Mediolanu, Malmö i Warszawy), dało również możliwość kontaktu z wieloma podmiotami działającymi na rzecz jakości powietrza. Zarówno publiczne, jak i kularowe dyskusje uczestników spotkania dostarczyły nam wielu trafnych spostrzeżeń, które zostaną wykorzystane w procesie badawczym i uwzględnione przy analizie dokumentów i wywiadów z głównymi interesariuszami oraz mieszkańcami Antwerpii i jej okolic.

1. Zdjęcia ze spotkania interesariuszy i konferencji Horta

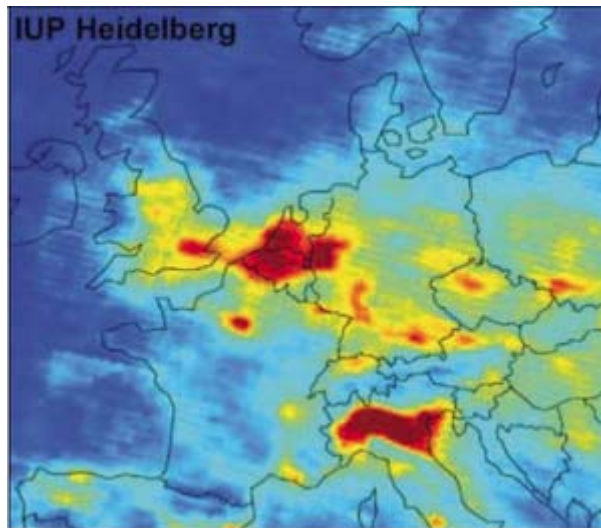

2.2. Przypadek Antwerpii

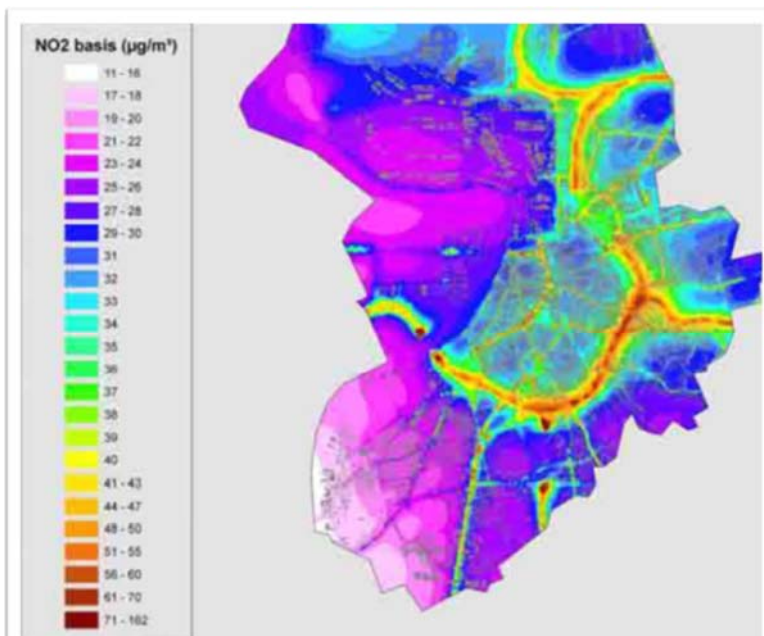
Studia przypadków mają na celu uzyskanie dogłębnej wiedzy, zarówno związanej z procesami przekładania europejskiego prawodawstwa i polityk na szczebel krajowy, regionalny i lokalny, a także z reakcją obywateli na politykę jakości powietrza. Przypadek Antwerpii pokazuje, że zaangażowanie obywateli nie tylko prowadzi do zmiany indywidualnych zachowań, ale również, co może być jeszcze ważniejsze, wiąże się z aktywnym ich udziałem w kształtowaniu polityki mającej na celu wdrażanie prawodawstwa europejskiego na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Antwerpia leży w jednym z najbardziej zanieczyszczonych regionów w Europie (patrz ryc. 2). Dienne wartości dopuszczalne dla pyłu PM10 i roczny limit dla NO₂ są często przekraczane. Również obecność PM2.5 jest znacznie wyższa niż średnia europejska. W

rezultacie obywatele Antwerpii są narażeni na poważne problemy zdrowotne i znaczne skrócenie oczekiwanej długości życia. Jest to spowodowane z jednej strony wysokim natężeniem ruchu w samym mieście, a z drugiej strony wiąże się z istnieniem dużego obszaru przemysłowego na terenie portu i ze związanym z tym ruchem komunikacyjnym.

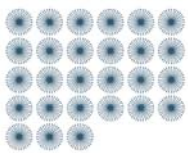
2: Mapa sytuująca Antwerpie na tle Europy

3. Mapa ukazująca narażenie mieszkańców Antwerpii na wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza ze względu na ruch autostradowy

Historycznie ukształtowana lokalizacja infrastruktury drogowej w mieście zwiększa negatywny wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie. Obwodnica Antwerpii skupia zarówno ruch lokalny, jak i tranzytowy. Korzysta z niej średnio 300 tys. pojazdów dziennie. Obwodnica przebiega przez najgęściej zaludnione dzielnice miasta. Gęstość zaludnienia terenów w pobliżu obwodnicy sięga około 11000 osób / km², a 35 tys. osób mieszka w odległości do 1500 m od obwodnicy (patrz ryc. 3).

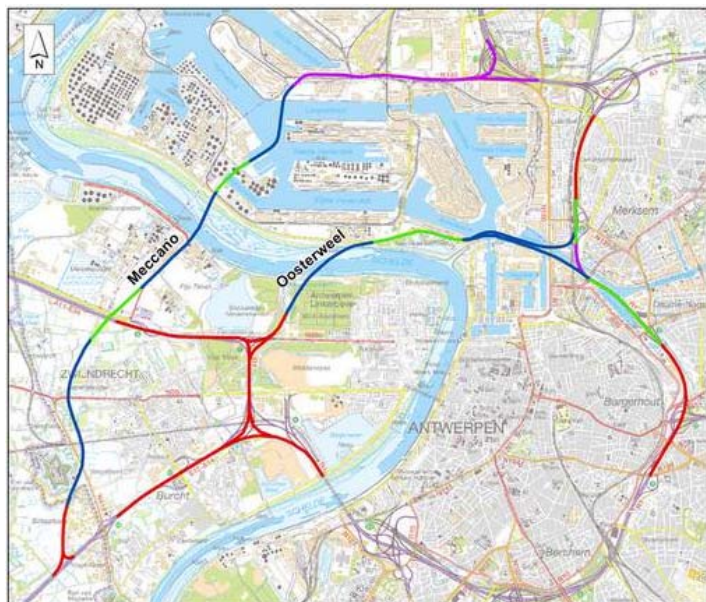
Debata na temat (braku) polityki jakości powietrza w Antwerpii została zapoczątkowana 10 lat temu, gdy upublicznione zostały plany rozbudowy obwodnicy. Ta właśnie debata jest istotna dla

zrozumienia dynamiki wzrostu świadomości na temat kwestii dotyczących jakości powietrza, zarówno na poziomie (lokalnej i regionalnej) polityki, jak i na poziomie jednostek. Dzięki zmaganiom o obwodnicę, temat jakości powietrza znalazł się wysoko na agendzie politycznej nie tylko w Antwerpii, ale także we Flandrii i Belgii. To spowodowało rozpowszechnienie świadomości i wiedzy na temat jakości powietrza wśród obywateli belgijskich i stymulowanie podobnych ruchów w sąsiednich miastach, w tym w Gandawie i Brukseli.

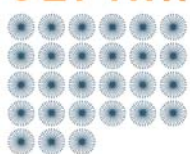
W maju 2000 r. rząd flamandzki postanowił rozbudować obwodnicę Antwerpii poprzez dodanie trzeciej przeprawy przez rzekę Skalda: tzw. połączenie Oosterweel. W 2005 r., kiedy plany zostały podane do wiadomości publicznej, stało się jasne, że nowe połączenie będzie zbudowane blisko "Islet", dużego obszaru miejskiego, a jednocześnie zostanie zachowana wysoka intensywność ruchu na istniejącej obwodnicy (patrz ryc. 4). Wzywając do wyboru alternatywnych lokalizacji dla infrastruktury drogowej i/lub alternatywnych modeli komunikacji, oddolne ruchy Straten-Generaal i Ademoos aktywnie dążyły do zwiększenia świadomości i wiedzy wśród mieszkańców. Dzięki zaangażowaniu ekspertów krajowych i międzynarodowych, wprowadzono do debaty nowe argumenty. Szczególnie udział ekspertów z obszaru medycyny umieścił temat jakości powietrza i zanieczyszczenia hałasem na agendzie politycznej. Warto podkreślić, że w wyniku świadomego dążenia do popularyzacji wiedzy naukowej i eksperckiej w zakresie jakości powietrza, ruchy oddolne są w stanie przeprowadzać debaty na wysokim poziomie i współtworzą świadome społeczeństwo na lokalnym, jak również na krajowym szczeblu.

Historia tego procesu jest bogata i złożona, ale jeden element jest szczególnie interesujący dla projektu SEFIRA: aktywni obywatele, aby rzucić wyzwanie decyzjom władz krajowych, regionalnych i lokalnych,

4. Mapa autostrad w okolicach Antwerpii, łącznie z połączeniem Oosterweel

w swoich roszczeniach coraz częściej odnoszą się do przepisów ze szczebla europejskiego. Regionalne lub lokalne decyzje władz są kwestionowane ze względu na nieprzestrzeganie europejskich norm jakości powietrza, od wady wymaga się poprawy działań w tym zakresie. Przypadek Antwerpii ujawnia, że przełożenie europejskich dyrektyw w sprawie jakości powietrza z myślą o obniżeniu poziomu podejmowania decyzji nie jest prostym procesem. Sposób, w jaki szczeble procesu decyzyjnego pozostają we wzajemnych związkach, jest bardzo skomplikowany i interesujący, wymaga więc szczegółowej analizy dynamiki politycznej w różnych skalach i przekrojach.

Link ii źródła (dotyczą przypadku Antwerpii)

Na temat jakości powietrza w Antwerpii:

- Actieplan fijn stof en NO₂ in de Antwerpse haven en de stad Antwerpen (2014 – 2018) <http://www.lne.be/themas/luchtverontreiniging/nieuwactieplanantwerpen-2014-2018-goedgekeurd.pdf>
- EEA (2013). Air Implementation Pilot. Lessons learnt from the implementation of air quality legislation at urban level. Luxembourg, European Environment Agency.
- Stranger, M., Potgieter-Vermaak, S. S., & Van Grieken, R. (2008). Characterization of indoor air quality in primary schools in Antwerp, Belgium. *Indoor air*, 18(6), 454-463.

Na temat debaty dotyczącej jakości powietrza w Antwerpii:

- <http://forabetterworld.net/projects/clean-air-flanders>
- <http://www.ademloos.be/>
- <http://stratengeneraal.wordpress.com/>
- Loopmans, M. (2014). David tegen Lange Wapper. *Agora*, 30 (3), 16-19. See also http://www.agora-magazine.nl/wp-content/uploads/2014/06/2014-3_Thema_Loopmans.pdf
- Claeys, M. (2013). *Stilstand. Het Oosterweeldossier*. Leuven: Van Halewyck.